

TIETEELLINEN ELÄMÄ

KOOLLA on väliä. Tähän katkeraan havaintoon on viimein päätynyt maamme korkeimman tason opetusta ja tutkimusta hallinnoiva opetusministeriömmekin. Ministeri Kalliomäki on varovaisesti julkisuudessaakin kallistunut kannattamaan Helsingin Sanomien ajamaa keskittämispoliitikkaa, jolla pienistä ja hajallaan sijaitsevista korkeakouluyksiköistä luotaisiin suurempia ja siten paremmin menestyviä instituutioita. Yliopistojen sisällä tätä politiikkaa on noudatettu jo jonkin aikaa liittämällä pieniä tieteenaloja yhteen suuremmiksi laitoksiksi synergiaetujen toivossa.

Koon edut näyttävät ilmeisiltä, ja siksi koosta puhuminen onkin niin helppoa ja koon suurentaminen ilmeisesti kaikkien halujen mukaista. Joskus olisi kuitenkin syytä pysähtyä ja miettiä, mitä koolla oikein tarkoitetaan, mitä suurella koolla saavutetaan ja miten kokoa yleensä olisi mahdollista mitata. Perinteiseen kahvipöytäkeskusteluun kuuluvan luokittelun mukaan on olemassa kahdenlaisia instituutioita: massayliopistoja, jotka massaluennolla kouluttavat suuria opiskelijamääriä ja pieniä elitistisiä tutkimusyliopistoja. Pienuus on tässä luokittelussa positiivinen piirre.

Suomalaisen yliopistojärjestelmän aluepoliittisesti suuntautuneessa vaiheessa ei edes pyritty perustamaan tutkimusyliopistojen kaltaisia instituutioita pienille kampuspaikkakunnille. Opetukselliset ja siten tiedon jakamiseen liittyvät näkökohdat olivat etusijalla. Kokoa tällä politiikalla toki saavutettiin. Suomi nousi kansainvälisissä korkeakouluilastoissa kärkisijoille, koska merkittävä osa ikäluokista suoritti yliopistotutkinnon. Tut-

kinto tuotti lähes automaattisesti oikeuden jatko-opiskeluun, ja jatko-opiskelijat on mahdollista luokitella tutkijoiksi. Näin tutkijoiden määräänkin mittaavassa kokokilpailussa Suomi sijoittuu hämmästyttävän korkealle.

Tiedon jakelu ja sen mittaukset koulutukseen suuntautuneet instituutiot eivät ole kyenneet tuottamaan poliittisten päättäjien odottamaa tutkimuksellisen tason nousua. Vielä muutama vuosi sitten tavoitteeksi määriteltiin se, että "Suomi edes joillakin tutkimuksen aloilla saavuttaisi kansainvälisen tason" (*sic/le*). Nyt kansainvälistä tasoa ollaan nostamassa ostamalla ulkomailta huippututkijoita. Miksihän näin on käynyt? Onko sittenkin niin, että koolla on merkitystä, mutta sitä on haettu vain väärästä paikasta. Ottaakamme esimerkki Chicagon yliopiston tavasta mainosta instituutiotaan perustutkinto-opiskelijoille: "Sixty-nine Nobel Prize winners have studied, conducted research, or taught at the University of Chicago – more than have been associated with any other college or university in the nation. With a student-to-faculty ratio of 4:1 and the fact that 83 percent of classes have fewer than 25 students, Chicago is a community of learning in which undergraduates have considerable access to leading scholars, researchers, thinkers, and teachers."

Chicago mainostaa itseään numeroilla, jotka ovat suuria (69 Nobelin voittanutta...) ja pieniä (vähemmän kuin 25...). Oleellisen luvun muodostaa kuitenkin suhde 4:1. Tutkimuksen tuloksellisuus edellyttää opetusrasituksen mielekästä mitoitusta. Sitä voidaan mitata esimerkiksi opet-

taja-opiskelijasuhteella. Neljä perustutkinto-opiskelijaa opettajaa kohti ei todella ole paljon. Princetoniassa heitä on 5, Stanfordissa 6, Harvardissa 7, MIT:ssä 7 jne. Kaikkien Ivy League -yliopistojen opiskelijaopettajasuhte on alle 10:1.

Pieni opiskelijamäärä opettajaa kohti merkitsee suurta panostusta tutkimukseen. Se edellyttää suuria tieteenalalaitoksia, joiden strateginen johtaminen ei pyri valjastamaan koko henkilökuntaa Volgan lautturien tapaan kiskomaan samaa proomua ennalta määrättyyn suuntaan. Orientaatioiden moninaisuus ja keskinäinen kriittisyys, eri suuntiin vetäminen, ovat aina olleet tutkimuksellisen luovuuden ja tieteellisen uudistumisen lähteitä. Jos yliopistojen opettajakunta joutuu tekemään pääosan tutkimuksestaan ylitöinä, "omalla ajallaan", on yhteiskunnan panostus tutkimukseen heidän osaltaan nolla. Merkittäväksi koon mitaksi muodostuukin sen ajan määrä, joka opettaja-tutkijoilla on käytettävissä tieteelliseen tutkimustyöhön. Yliopistojen opetushenkilökunnan ajankäyttöä koskevat selvitykset olisivatkin opetusministeriölle suosittelavaa luettavaa koon mittareita mietittäessä.

KOVIA tutkijanimiä voidaan saada Suomessakin käymään muutenkin kuin naimakauppojen takia. Jos täällä on joku, joka on tehnyt alallaan jotain merkittävää ja on sen lisäksi tunnetusti sympaattinen persoona, niin alan kärkiporukka on valmis tulemaan vaikka tänne kaamokseenkin. Näin kävi, kun Helsingin yliopiston dosentti ja Upsalan yliopiston sosiologian professori Jukka Gronow täytti 60 vuotta 26.11.05.

Sen kunniaksi järjestettyyn edellisen päivän tohtorikoulutettavien workshopiin ja itse kansainväliseen symposiumiin (nimeltä “Social Theory and Consumption”) saapuivat kulutus- ja ruoansosiologit Claude Fischler (Pariisi, CNRS), Alan Warde (Manchester), Roberta Sassatelli (nuorempi nouseva tähti Bolognasta) ja maailman ehkä johtavin Simmel-tutkija David Frisby (Lontoo, LSE).

Gronow kiitteli suomalaisia järjestäjiä symposiumista ja kansalaispäivällisistä. Hän mainitsi, että tapahtuman jälkeen arki Upsalassa alkoi hänen laitoksensa kokopäiväisellä kokouksella aiheesta “genusmedvetandegörandepedagogik”. Lehtemme päätoimittaja, joka kuului Gronowin

juhlasymposiumin järjestäjiin, kauhistui tästä otsikosta niin, että arveli ystävänsä joutuneen akateemisten ruotsalaisten sosiaalidemokraattisten naisten järjestämään maolaistyyliiseen uudelleenkoulutukseen. Vastauksessaan huolestuneelle Gronow totesi laitoksensa naistenkin pitäneen kokousaihetta melko lapsellisena, mutta totesi myös omalta kohdaltaan, että se pedagogiikka siinä sittenkin oli kauheinta. Tämä lohdutti yliopistokonservatiivista päätoimittajaamme, jonka suhde pedagogiikkaan yleensä ja yliopistopedagogiikkaan erityisesti ei ole kovin lämmin. Tosin harmittomana hölmöytenä tätä pedagogiikkaa ei voi verrata varsinaiseen maolaiseen uudelleenkoulutukseen.

RUOTSISSA työskentelevä *T&E*-lukija kuuli saaneensa sähköpostia Luxemburgiin muuttaneelta ystävältään, mutta viesti ei ollut tullut perille. Ystävä lähetti saman viestin uudestaan, mutta vielääkään se ei mennyt perille. Asiaa tutkittiin tarkemmin, ja laitoksen spam-filtterissä olikin ilmoitus: viestissä oli sana “penis”. Ja olihan siinä kieltämättä lause: “Muuttokuorma on jo matkalla Antwerpenistä Luxemburgiin”.

Kohta ei missään ole mitään järkeä, kaikki menee totaali-sheksi pelleilyksi. – Jos filterit vielä oppisivat suomea, myös uskonnollinen viestintä kapenisi entisestään: emme enää voisi levittää sano-maa ravituista sieluista...